

Digitale herinneringen

tech

Dankzij de geavanceerde camera's die we in onze broekzak meedragen, maken we steeds meer foto's. Van de vakantie, ons eigen hoofd, een boodschappenbriefje of de plek waar de auto staat geparkeerd. Waarom fotograferen we zo veel, wat gebeurt er eigenlijk met al die beelden en wat is de waarde ervan?

Door Rutger Middendorp

Vakanties van vroeger hebben we in de kast staan. In 24 foto's. Of 36. Of een veelvoud daarvan. Nu levert een dagje in een onbekende stad levert al meer digitaal erfgoed op voor ons en onze nabestaanden. Eigenlijk niet heel verwonderlijk, want nagenoeg iedereen heeft tegenwoordig een eigen camera in de vorm van een smartphone en de mogelijkheden zijn eindeloos. Allereerst zijn de foto's van betere kwaliteit. Verder kunnen gebruikers achteraf precies per foto zien hoe laat ze de lens lieten klikken en tot op een paar meter nauwkeurig de plek terughalen waar ze zich toen bevonden.

Veel West-Europeanen zijn daardoor steeds meer op het clichébeeld gaan lijken van de Japanse toerist. Oog in oog met de wonderen van de wereld, nemen ze alles waar door de kleine zoeker

van een camera. Om het moment op te slaan en mee te nemen, in plaats van het ter plekke te beleven. Afgesloten van wat buiten het kader van de camera plaatsvindt.

In de tijd dat foto's nog duur waren (en dus schaarser) plakten we ze in een album. Of legden ze in een schoenendoos met het plan ze nog eens in een album te plakken. Heel bijzondere kiekjes werden groter afgedrukt voor in een fotolijstje. Nu delen we ze op Facebook om (live) te laten zien wat we meemaken. Vrienden en bekenden kunnen hun waardering aangeven. Is door die directheid de functie van een foto als haakje voor herinneringen niet verdwenen?

Professor Douwe Draaisma van de Rijksuniversiteit Groningen is gespecialiseerd in het menselijk geheugen. In zijn publicatie *Vergeetboek* stelt hij dat 'een foto herinneringen nodig heeft om werkelijk een voorstelling te zijn'. Zelf heeft de professor een levendige herinnering aan het ontploffen van de Space Shuttle op televisie. Hij herinnert zich als de dag van gisteren dat hij achter de tv zat en die witte klap op die blauwe achtergrond zag. Zijn vrouw herinnerde hem er fijntjes aan dat hij dat toentertijd op een zwart-wit-televisie gezien heeft. De herinnering van die beelden is dus later 'aangevuld'. Dat geeft maar aan hoe losjes de relatie is tussen het verhaal dat we ons herinneren en het beeld dat we erbij zien.

'Elk mens heeft een soort

Fototips

Dagboek

Day One maakt het makkelijker dan ooit om een (foto)dagboek bij te houden. De app herinnert je eraan om af en toe te schrijven en kan eenvoudig foto's en kaartjes van bezochte plekken toevoegen.
dayoneapp.com

Hoge resolutie herinneringen

Wie een volledige backup van zijn fotoalbum in de cloud wil, kan het best een abonnement nemen.
photos.google.com

Beter kijken

Met slechts 12 opnames op de rolfilm van de klassieke Hasselblad 500 C-camera kijk je beter voordat je klikt.
tinyurl.com/hasselblad-500-c

kladschrift van zijn leven in zich, dat voortdurend wordt aangepast', schreef de Franse professor Philippe Lejeune, specialist in autobiografieën, veertig jaar geleden al. Onze herinneringen zijn geen perfecte samenvattingen van wat er gebeurd is, maar volgens Draaisma eerder reconstructies. Die veranderen naarmate wij veranderen of door het ophalen en doorvertellen van de herinnering. Foto's bieden daarbij minder houvast dan we denken. Volgens Draaisma kan de foto zelf 'voor de herinnering schuiven'.

Terwijl de foto letterlijk een momentopname is, staat hij symbool voor hoe het die dag was. Met dat principe in het achterhoofd is de manier waarop sociale media onze herinneringen kleuren evident. Na een jaar schotelt Facebook ons de foto's voor die vorig jaar goed scoorden bij onze onlinevrienden. Daarmee wordt de herinnering rond die afbeelding naar voren gehaald in ons geheugen en gekleurd. Elke technologie is daarmee een klein curatortje in onze autobiografie.

Rauwer en nostalgischer

De lens die bepaalt wat wel en niet in beeld past. De code van Facebook die bepaalt welke foto's ons nog een keer worden voorgeschoteld en welke niet. De Instagram-filters die onze beelden er zonniger, rauwer of nostalgischer uit moeten laten zien. Onze reconstructies worden van alle kanten beïnvloed. Niet in de laatste plaats door onze vrienden op sociale media. De vakantie wordt niet op een diascherm voor een groep gepresenteerd, maar in kleine, hapklare brokjes, tussen de foto's van anderen. Geen 'oehs' en 'ahs' door de kamer, maar hartjes en duimpjes

Foto's bieden minder houvast dan we denken. Volgens Draaisma kan de foto zelfs 'voor de herinnering schuiven'

en korte tekstkreten. Foto's hebben daardoor meer een symboolfunctie voor anderen gekregen dan dat ze primair bedoeld zijn om de eigen herinneringen te kleuren.

De enorme hoeveelheid foto's die we maken en delen helpt ons dus niet beter herinneren. Als Draaisma's theorie klopt, hebben we door die veelvoud niet één foto die de herinnering vertekent, maar een collectie foto's die de herinnering voor ons invult. Daardoor wordt het eerder lastiger je alles levendig te herinneren.

Weekendje Parijs

Tegelijkertijd ontwikkelt de technologie om fotocollecties te beheren zich rap. Diensten als Flickr, iCloud Photos en Google Photos maken het managen van een zee aan foto's een stuk makkelijker. De dienst van Google is gratis én veruit de slimste. Net als de andere tools kan Google Photos je vertellen wanneer een foto is gemaakt en waar, maar de slimme algoritmes kunnen dankzij kunstmatige intelligentie veel meer vertellen. Als de eerste paar foto's vlak bij je huis zijn genomen, toen een paar in Breda bij het tankstation, toen ergens in België, gevolgd door 450 foto's in Parijs, snapt Google Photos dat de maker een weekendje weg was en stelt het voor er volautomatisch een album van te maken. Neem je ook videotjes op, dan kan Google Photos zelf een kleine montage met muziek maken. Op dit moment zijn dat meestal nogal onnozele filmpjes met een abrupt einde, maar het begin is er.

Echt indrukwekkend wordt het als je zoekwoorden in gaat toetsen. Een zoekterm als 'auto', 'bowlen' of zelfs een automerk levert in vrijwel alle gevallen de juiste beelden op. Een foto terugvinden wordt dus vele malen eenvoudiger.

Maar waar Google Photos nog tekort in schiet, is dat het ons niet kan vertellen wat de mooiste foto's zijn die we gemaakt hebben. Of de meest waardevolle. Misschien is dat maar goed ook. □